

ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Петрик Тетяна

Петрик Юрій (Докторант 4-го року навчання

Гуманістичний факультет

Університету імені Яна Длугоша у Ченстохові)

Науковий керівник – проф. Алексієвець Леся

ВІДОБРАЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ У ПАСПОРТАХ: ПОЛЬСЬКА ІНІЦІАТИВА 2017 Р. ТА ЇЇ МІЖНАРОДНІ НАСЛІДКИ

Вступ. Питання культури, історії та історико-культурної спадщини були та залишаються відображенням рівня політичного розвитку та є ваговою частиною державного розвитку в цілому. Не винятком є сучасна Польща, для якої культура та історія є невід'ємними складовими власного державотворення.

Метою статті є відображення та аналіз ситуації, пов'язаної з візуальним оформленням паспортів у Польщі, котра призвела до дипломатичного конфлікту, який назрів у 2017 р.

Наприкінці липня 2017 р. Міністр внутрішніх справ і адміністрації Польщі Маріуш Блашак заявив про початок кампанію «Спроєктуй із нами польський паспорт-2018» («Zaprojektuj z nami polski paszport 2018»). Суть її полягала в тому, щоб громадяни Польщі на інтернет-порталі від уряду zaprojektujpaszport.gov.pl могли обрати візуальний мотив, який мав прикрашати їхні паспорти, починаючи з 2018 р. Мотиви були поділені на дві частини: ті, які будуть на паспортах (вочевидь, уже вибрані організаторами), та ті, з яких можна було обрати безпосередньо громадянам.

Серед уже «затверджених» варіантів пропонувались наступні: «Меморіальний комплекс Орлят Львівських на Личаківському кладовищі у Львові», «Варшавська битва», «Герб Другої Речі Посполитої», «Могила Невідомого Солдата», «Ігнатій Падеревський», «Юзеф Пілсудський», «Значок Корпусу Охорони Прикордоння», «Пам'ятний значок Військ Великопольських», «Орден Віртуті Мілітарі», «Сілезькі повстання», «Роман Дмовський», «Вінцентій Вітос» та «Войцех Корфанти». Щодо варіантів для голосування, за які можна було віддати свій голос, такі: «Еугеніуш Квятковський», «Габріель Нарутовіч», «Отець Ігнацій Скорупка», «Генерал Юзеф Галлер», «Курган Пілсудського у Кракові», «Бригадний генерал Марія Віттек», ««Полонія» Яцека Мальчевського», «Орден Відродження Польщі – Полонія Реститута», «Легіонерський орел», «Гостра Брама у Вільнюсі», «Печатка Речі Посполитої 1919 року», «Пам'ятник Сілезьким повстанням на горі Святого Анни» та «Владислав Грабський» [8; 9].

Проект реалізовувався спільно з Польським Інститутом Національної Пам'яті (Instytutem Pamięci Narodowej) і Польським видавництвом цінних паперів [10].

Варто зазначити, що Львів і Вільнюс у міжвоєнний період опинилися у складі Польщі, а боротьба за ці міста та території навколо них після Першої світової війни навіть для сучасної Польської держави сприймається як елемент боротьби за відновлення і незалежність Речі Посполитої після Першої світової війни. Попри це, Львів є українським містом, а Вільнюс – столицею сучасної Литви, тож такі кроки з боку польського міністерства виглядали дещо контрверсійними [6, с. 61]. Цікаво, що польська преса досить неоднозначно сприйняла ситуацію, що склалася. Наприклад, «Газета Виборча» («Gazeta Wyborcza») висловила побоювання щодо реакції Литви та України [8]. Реакція з їх боку справді не забарилася. Уже в серпні Міністерство закордонних справ України, згідно із заявою його представниці Мар'яни Беци, вручило ноту протесту послу Польщі в Україні Яну Пекло, а наміри польської сторони були розцінені як недружній крок, що псує стратегічне партнерство між державами [3]. На засіданні країн Вишеградської групи та Східного партнерства 31 серпня 2017 р. Міністр закордонних справ України Павло Клімкін звернувся до свого польського колеги Вітольда Вашиковського із проханням «по-дружньому» розв'язати це питання [5]. До схожих кроків

вдалася й Литва. Міністр закордонних справ Литовської республіки Лінас Лінавічюс заявив, що ситуація є ненормальною, та висловив надію, що Гострої Брами на польських паспортах не з'явиться. Разом із тим, до литовського Міністерства був викликаний тимчасовий посол Польщі у Литві [2].

Тему дипломатичного конфлікту підхопила російська пропаганда, заявляючи що «поляки хочуть забрати Вільнюс і Львів», таким чином намагаючись розсварити Польщу з Литвою та Україною [7].

У вересні Голова Верховної Ради України Андрій Парубій зустрівся з Маршалком польського Сенату Станіславом Карчевським, після якої висловив переконання, що цих зображень не буде у паспортах поляків; продовжувала тиск і Литва [1]. У підсумку, 11 вересня посол України у Польщі Андрій Дециця на особистій сторінці в мережі Фейсбук написав, що Маріуш Блашак повідомив про відмову від ідеї розміщувати на польських паспортах Личаківський цвинтар і Вільнюську браму [4].

Висновки. Як бачимо, дипломатичний конфлікт на підґрунті перетину різних національних інтерпретацій історичного минулого лише підтвердив факт, що історична пам'ять є обов'язковою умовою національної свідомості народу, адже без пам'яті ми є ніким. Яскравий приклад дій представників польського народу у 2017 р. навколо обкладинки національного паспорта з використанням історичних сюжетів продемонстрував, наскільки важливе місце посідає колективна пам'ять про спільне минуле в державній політиці, сильним є вплив національного досвіду на сьогодення та майбутнє власне нації. Віддамо належне литовцям та українцям, яким, теж захищаючи свою історичну пам'ять, вдалося відстояти позицію і відмовити поляків від того задуму, оскільки питання Львова та Вільнюса досі є болючими точками перетину державних історіографій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зображень Львова на польських паспортах не буде – Парубій. URL: [https://hromadske.ua/posts/zobrazhen-lvova-na-polskykh-pasportakh-ne-bude-parubii].
2. МЗС Литви: В нових польських паспортах не повинно бути зображення Вільнюса. URL: [https://nv.ua/ukr/world/geopolitics/mzs-litvi-v-novih-polskih-pasportah-ne-povinnobuti-zobrazhennja-vilnjusa-1606064.html].
3. МЗС України вручило послу Польщі ноту протесту через плани зобразити на паспортах Львів. URL: [https://nv.ua/ukr/ukraine/politics/mzs-ukrajini-vruchiv-poslu-polshchi-notu-protestu-cherez-plani-zobraziti-na-pasportah-lviv-1625618.html].
4. Польща відмовилася розміщувати на сторінках нових паспортів зображення Львова – Дециця. URL: [https://nv.ua/ukr/world/countries/polshcha-vidmovilasja-rozmishchuvati-na-storinkah-novih-pasportiv-zobrazhennja-lvova-deshchitsja-1832142.html].
5. Україна просить Польщу не зображувати Львів на паспортах. URL: [https://www.volynnews.com/news/all/ukrayina-prosyt-polshchu-ne-zobrazhuvaty-lviv-na-pasportakh/]. Волиньнюс
6. Kamiński Ł., Korkuć M., Przewodnik po historii Polski 966–2016. Warszawa: Instytut Pamięci Narodowej, Ministerstwo Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej 2016, 118 s.
7. Kontrowersje wokół polskiego paszportu. Rosyjska propaganda: "Polacy chcą odebrać Wilno i Lwów". URL: [https://forsal.pl/artykuly/1063530,kontrowersje-wokol-polskiego-paszportu-rosyjska-propaganda-polacy-chca-odebrac-wilno-i-lwow.html].
8. Kresowe motywy w polskich paszportach? GW już boi się reakcji Ukrainy i Litwy. URL: [https://kresy.pl/wydarzenia/spoleczenstwo/cmentarz-orlat-ostra-brama-polskich-paszportach-gw-juz-boi-sie-reakcji-ukrainy-litwy/].
9. Publicysta „Gościa Niedzielnego”: Wilno i Lwów nie uczestniczą w stuleciu niepodległości Polski. URL: [https://kresy.pl/wydarzenia/publicysta-goscia-niedzielnego-wilno-lwow-uczestnicza-stuleciu-niepodleglosci-polski/].
10. Zdecyduj, jak będzie wyglądał nowy paszport! URL: [https://turystyka.wp.pl/zdecyduj-jak-będzie-wygladał-nowy-paszport-6150485684983425a].